

Práce se stavebnicí Lego MindStorms a programem Robolab

Z počátku jsme se stavebnicí věnovali zároveň v **Praktických činnostech** a v **Informatice**.

Praktické činnosti – Technické práce

14 dětí ve skupině, skupina má dílny 1x za 14 dní. S jednou stavebnicí pracovali 2 – 3 žáci. Žáci měli k dispozici celou stavebnici a předem naprogramovanou kostku. Pracovali v dílně – neměli přístup k počítači.

1. hodina

Seznámení se stavebnicí – vybalení z krabic, roztřídění součástek podle připraveného seznamu.

2. hodina

Práce podle návodu – sestavení **základního modelu autíčka**.

Ovládání kostky – 4 tlačítka, zapojování vstupů (senzory) na porty 1, 2, 3 a výstupů (motory, žárovky) na porty A, B, C.

Žáci měli na kostkách naprogramovány jednoduché programky. Měli za úkol postupně vyzkoumat, jak programy fungují.

Programy:

1. jízda vpřed, auto svítí, po 2 s zastaví a zhasne,
2. jízda vzad, auto svítí, po 2 s zastaví a zhasne,
3. jízda vpřed, auto svítí, po stisku tlačítka auto pípne, zastaví, světlo se ztlumí, po 2 s zhasne
4. auto zatáčí, žárovka bliká po 0,5 s (max. světlo, menší světlo),
5. auto jede dopředu, po stisku tlačítka začne zatáčet, vpřed se rozjede po uvolnění tlačítka.

3. hodina

Práce podle návodu – sestavení **konstrukce pro tlakový a světelný senzor**

Autíčko mohli žáci sestavit podle návodu (libovolný typ) nebo podle vlastního návrhu.

Na kostkách byly naprogramovány **programy**:

1. Auto jede rovně, po nárazu (kontakt tlak. senzoru) zatočí a pokračuje v jízdě. Po doteku s další překážkou opět změni směr jízdy a jede dál.
2. Auto jede vpřed. Světelný snímač snímá intenzitu světla pod autem. Když auto dojede na černou plochu, zastaví se, pípne, couvne.

4. hodina

Práce podle návodu – sestavení **modelů strojních systémů**.

Na kostce byly naprogramovány programy ze 2. samostatné práce (viz Informatika – 8. hodina).

Žáci měli přiřadit vhodné programy jednotlivým systémům.

Kdo byl brzy hotov, měl za úkol vyzkoumat, k čemu mohou sestavy sloužit, event. je použít.

Informatika

14 dětí ve skupině, skupina má informatiku 2x týdně (3. hodina v týdnu je věnována psaní všemi deseti).

Žáci měli k dispozici kostku, věž a počítač. K tomu dostali výběr součástek (většinou žárovky, motory, používané senzory) nebo předem sestavené autíčko.

Pouze při samostatných pracích č. 1 a 4 měli za úkol zároveň vymyslet, sestavit a naprogramovat vlastní model, takže pracovali na počítačové učebně s celou stavebnicí. V běžných hodinách programoval každý žák na svém počítači, kostku měli k dispozici dohromady 2 – 3 žáci.

Při 1. a 4. samostatné práci vymýšleli žáci modely ve skupinách po 2 – 3 lidech. Mohli si určit, kdo bude dělat model a kdo ho naprogramuje.

1. hodina

Seznámení s kostkou a věží – komunikace s kostkou, způsob nahrávání, výměna baterií.

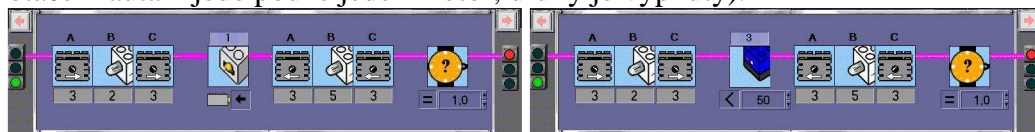
Práce v režimu Pilot – jednoduché programky

(rozsvícení a vypnutí žárovky, pohyb motoru vpřed a vzad, zastavení motoru, změna činnosti při použití tlak. senzoru – tlačítka nebo po zadaném čase, nekonečný cyklus)

2. hodina

Opakování - režim Pilot.

Úkol: naprogramovat činnosti, které jsme sledovali ve 2. hodině v dílnách, vyzkoušet na modelu autíčka. (tj. jízda vpřed a vzad po dobu 2 s, změna směru jízdy po stlačení tlačítka, otáčení auta – jede pouze jeden motor, druhý je vypnutý).

3. hodina

Režim Inventor 1 – seznámení s „programovacím jazykem“ - volba ikon z panelu funkcí, volba nástrojů, rozmístění ikon na obrazovce, spojování ikon.

Úkol: podobné programy jako v režimu Pilot, změny v programech.

4. hodina

1. samostatná práce (1. část – model a program)

Úkol: Ve skupině navrhnout model, sestavit jej ze stavebnice, naprogramovat jeho činnost tak, aby vykonával 3 po sobě jdoucí činnosti (reakce na tlakový senzor a na čas).

Model jsme vyfotografovali.

5. hodina

1. samostatná práce (2. část – prezentace P1)

Do připraveného souboru *.ppt nachystat 3 snímky – představit autory a model a popsat program (upravit fotografie, program sejmout z obrazovky a upravit v Malování, doplnit text)

Poznámka: Dopředu jsem věděla, že 5. hodina bude muset být suplovaná. Jinak bych asi tak brzy tento úkol nezdávala.

Společná prezentace je vystavena na www.2zszdar.cz jako **Prezentace P1**.

6. hodina

Režim Inventor 2 – nové ikony, modifikátory – určení síly efektu,

Úkoly:

1. Žárovka se postupně rozsvědčuje (po 1 s) a zhasíná.
2. Motor jede různě rychle.
3. Auto zatáčí (1 motor jede na plný výkon, druhý zpomalí).

7. hodina

Inventor 2 – skoky v programu (nekonečný cyklus)

Úkoly:

1. Naprogramujte motor tak, aby se roztočil, při stisku tlak spínače změnil směr otáček, po uvolnění se opět točil původním směrem.
2. Naprogramujte přepínání žárovek na portu A, C (1 s svítí jedna, pak 1 s svítí druhá).
3. Auto (2 motory na předních kolech) jede vpřed, po stisku tlak spínače zatočí (1 motor se zastaví nebo zpomalí na 1 s), pak jede zase rovně vpřed (oba motory jedou stejně).

Všechny programy běží libovolně dlouho.

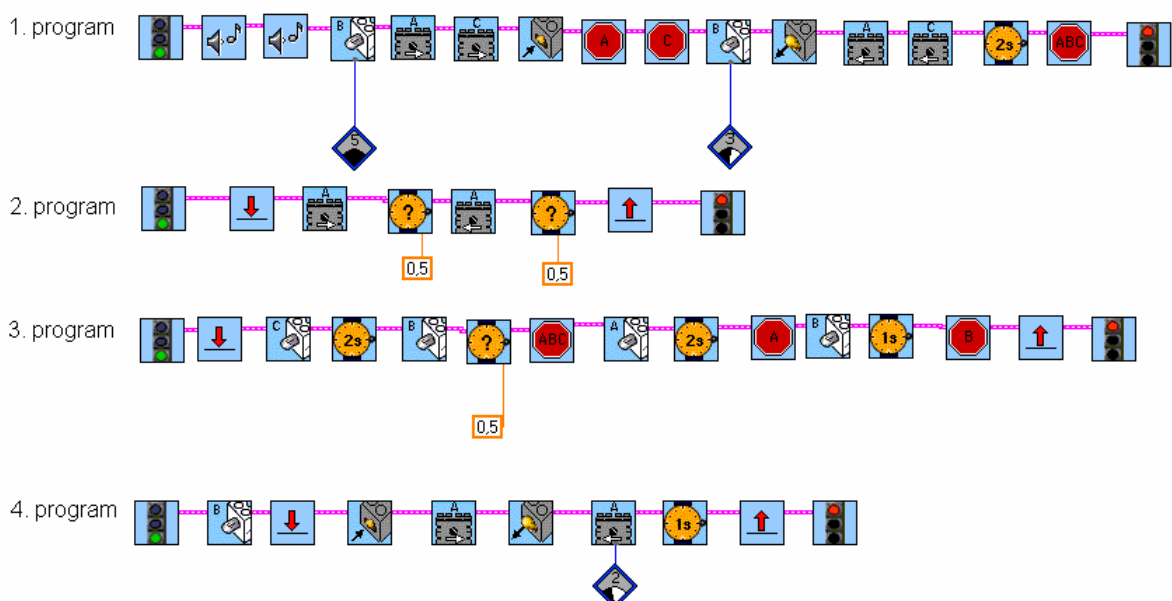
8. hodina

Inventor 2 – 2. samostatná práce

Úkol: Naprogramovat a vyzkoušet 4 samostatné programy dle zadání, tj.:

1. Auto zahraje dvě melodie, rozsvítí světlo na plno a rozjede se vpřed. Na stisk tlakového spínače zastaví, ztlumí se světlo. Po uvolnění tlakového spínače se auto rozjede dozadu. Couvat bude 2 sekundy, pak se zastaví.
2. Motor se točí tam a zpět, směr otáčení se mění po 0,5 sekundy.
3. Světla semaforu se postupně rozsvěčují v tomto pořadí: červená (2 s), červená a žlutá zároveň (0,5 s), zelená (2 s), žlutá (1 s).
4. Motor ovládá závora. Při stisku spínače se závora otevře, po uvolnění se uzavře. Závora stoupá rychle, klesá pomaleji. Otvírání a zavírání se může stále opakovat (pokud mačkáme spínač).

2. samostatná práce

9. hodina

Inventor 2 – rozbor 2. samostatné práce

Správně řešení, nejčastější chyby, diskuze. Obměny v programech.

Diskuze:

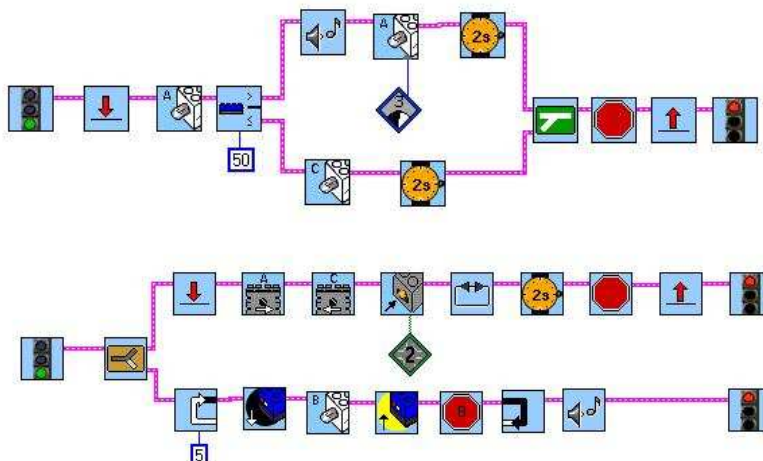
- 1.úkol – v pořádku, světlo mohlo na konci programu zůstat rozsvícené nebo zhasnout – nebylo v zadání
- 2.úkol – několik žáků nastavilo čas 0,5 s pro změnu směru jen jednou, 3 žáci nepoužili skok.
- 3.úkol – asi 6 žáků zapomnělo vypínat žárovky.
- 4.úkol – v zadání šlo o to, aby žáci použili modifikátory pro rychlost otáčení motoru (nahoru na plný výkon, zpět pomaleji), reálná závora by měla mít nějaké krajní polohy a v těch by se měla zastavit. Kdo z vlastní iniciativy přidal alespoň časový limit pro cestu nahoru a zpět, dostal body navíc.

10. hodina

Inventor 3 – nové ikony v části **Struktury** (větvení – podmínka, paralelní větvení, cyklus)

Úkol: V připravených programech sledovat rozdíl mezi větvením pro podmínku (If-Else-Then, tj. buď se děje akce v 1. větvi nebo běží 2. větev) a paralelním větvením (obě větve běží zároveň a nezávisle na sobě).

Drobné úpravy v programech.

11. hodina (předvánoční)

Inventor 3 – noty, melodie

Úkol: Skládat vlastní melodie, přehrávat je na kostce.

Použít paralelní větvení – kostka zároveň hraje a zároveň např. bliká žárovka

Změnit na podmínku – buď kostka hraje melodii nebo bliká žárovka (pro opakované čtení tlak spínače je třeba vložit do programu skok nebo cyklus.)

12. hodina

Inventor 3 – Podmínka (tlakový a světelný senzor)

Úkoly:

1. Opakování - když stlačíme spínač, hraje kostka jednu melodii, když je spínač volný, hraje něco jiného. Jak zajistit, abychom mohli melodii měnit opakovaně (skok, cyklus)?
2. Předchozí program upravit – podle stlačení tlak. senzoru se buď žárovka rozsvítí na 1 s nebo kostka 2x pípne. Opět doplnit skokem nebo cyklem – žárovka bliká nebo kostka pípá.
3. Upravit předchozí program na paralelní větvení – kostka zároveň bliká a pípá.

4. Naprogramujte kostku jako **automatický spínač venkovního osvětlení** – tj. když je intenzita světla pod 50 %, svítí žárovka. Když se intenzita zvýší nad 50%, žárovka zhasne.

13. hodina

Inventor 3 – Složitě větvení (několikanásobné)

Úkoly:

1. Nejdřív postupně naprogramovat, že žárovka na portu A postupně zhasíná (po 1 s), na portu C se postupně rozsvěcuje.
2. Pak spojit oba programky do jednoho větveného – obě akce probíhají zároveň.
3. Přidat ještě jedno větvení pro melodii – všechny 3 akce probíhají zároveň.
4. Upravit předchozí program tak, aby při stisku tlak. senzoru žárovka na A postupně zhasínala, při uvolnění senzoru se bude rozsvěcovat žárovka C a zároveň bude kostka hrát melodii.

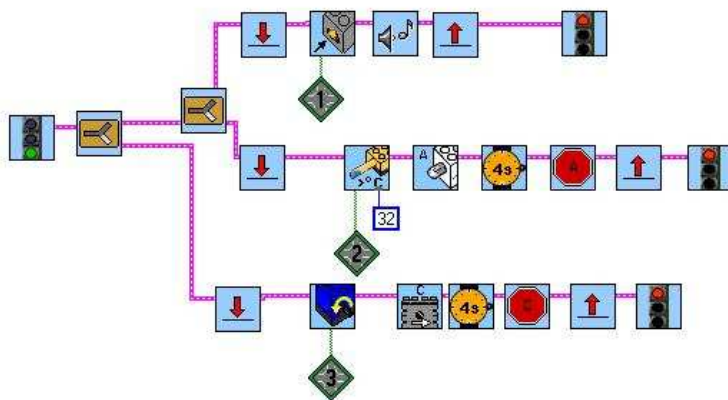
14. hodina

Inventor 4 – teplotní a rotační sensor (ne podmínka, jen For Wait)

Diskuze: k čemu to je dobré (regulace teploty v místnosti – ve skleníku, regulace otáček...).

Čtení na displeji kostky (tlačítko View). Nastavení limitů senzorů pomocí modifikátoru.

1. Postupně připravit 3 programky pro jednotlivé senzory (začínali jsme pro jistotu tlakovým, abychom si ověřili, že všechno funguje).
2. Po startu programu se rozsvítí žárovka. Pak na stisk tlak. senzoru / zvýšení teploty nad 30°C / otočení rotačního senzoru o 1 otáčku kostka pípne, žárovka zhasne.
3. Zkusit měnit hodnoty určující reakci teplotního a rotačního senzoru (ochladit teploměr na okenním rámu, zadat nižší teplotu, změnit reakci rotačního senzoru na 0,5 otáčky, pak na 2 otáčky)
4. Naprogramovat **automatické zastavení motoru** např. po 10 otáčkách – tj. propojit sensor s osou motoru – po startu programu se motor rozeběhne, po 10 otáčkách sensor zareaguje a motor vypne.
5. Zapojit na kostku všechny tři senzory a naprogramovat kostku tak, aby tlakový sensor ovládal žárovku A, rotační sensor motor B a teplotní sensor žárovku A.

Na začátku hodiny je třeba provést základní orientaci v nových nabídkách palety funkcí.

15. hodina

Inventor 4 – 3. samostatná práce (Větvení)

Pozor, na začátku je třeba připomenout, že mezi ikonami pro podmínku přibyly ikony pro teplotní a rotační sensor. Jejich použití je shodné s tím, co už umíme (tlakový, světelný sensor).

1. Upravte program závora (SP2, 4. úkol)

Po stisku tlakového spínače se závora rychle zvedne (motor běží $\frac{1}{4}$ otáčky jedním směrem, pak se zastaví). Při uvolnění tlak. spínače začne závora pomalu klesat (motor opět běží o $\frac{1}{4}$ otáčky opačným směrem, pak se zastaví). Celá akce se může libovolně opakovat.

2. Naprogramujte fotobuňku, která otevírá dveře. Použijte senzor s podmínkou.

Po spuštění programu se rozsvítí žárovka. Proti ní je umístěn světelný senzor (senzor snímá osvětlení asi 60%). Pokud vložíme mezi žárovku a fotobuňku překážku, senzor zaznamená pokles osvětlení a otevře dveře (roztočí se motor). Dveře se otevírají 1 s, pak jsou 2 s otevřené (motor je v klidu). Pak se ozve pípnutí a dveře se začnou zavírat (motor se točí opačně – zase po dobu 1 s). Když jsou dveře v klidu, ozývá se melodie. Celá akce se může libovolně opakovat.

3. Naprogramujte automatickou regulaci teploty ve skleníku. Použijte podmínku.

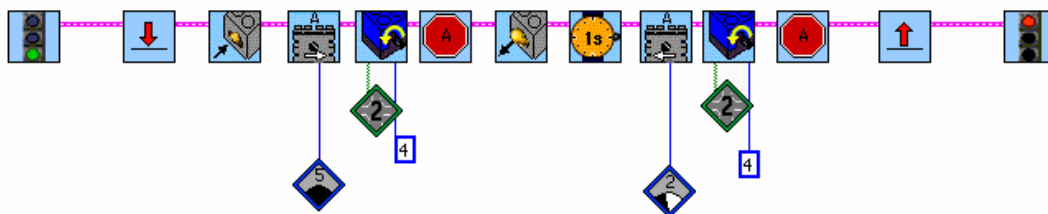
Teplotní senzor průběžně zaznamenává změnu teploty. Poklesne-li teplota pod 30°C , zapne se žárovka na A, která představuje ohřívání. Když teplota vystoupí nad 30°C , roztočí se větrák (motor na C).

Doplňující úkol:

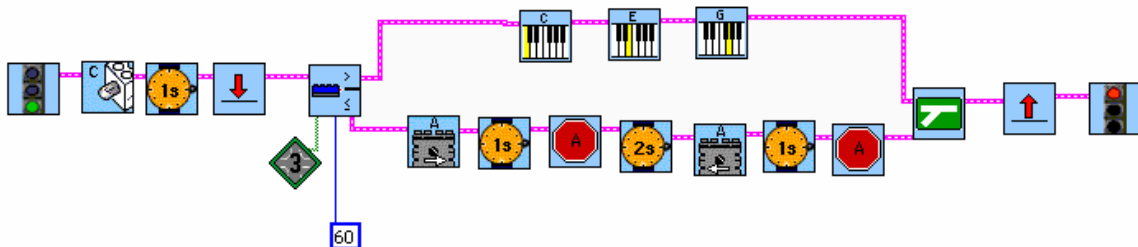
V úkolu 3 přidejte na B další žárovku, která bude po celou dobu blikat po 1s.

3. samostatná práce

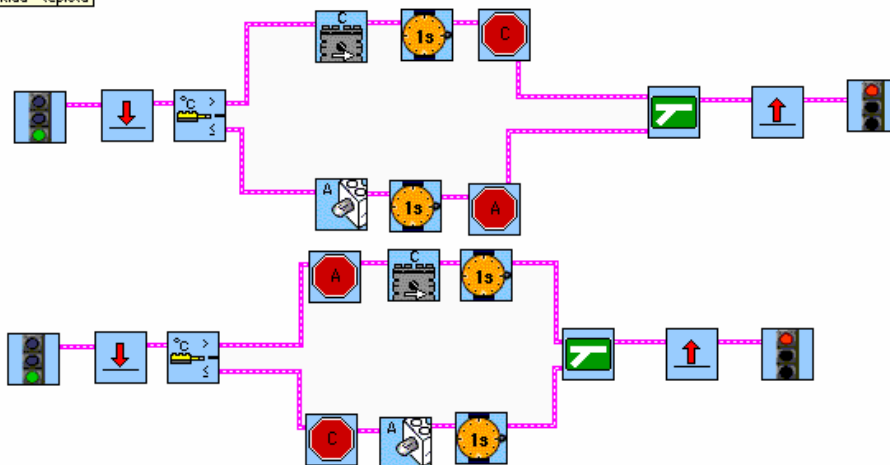
1. příklad - závora

2. příklad - fotobuňka

3. příklad - teplota

16.hodina

Inventor 4 – rozbor 3. samostatné práce

Správně řešení, nejčastější chyby, diskuze. Obměny v programech.

Diskuze:

1. úkol – v pořádku, šlo vlastně jen o to, použít správně rotační senzor (vhodný identifikátor)
2. úkol – několik žáků zapomnělo vypínat motor po zavření dveří. Motor by bylo vhodnější regulovat pomocí rotačního senzoru, viz 1. úkol.
3. úkol – žáci přišli poměrně snadno na 1. způsob řešení. V praxi by se však větrák i žárovka vždy po 1 s vypínaly a znovu zapínaly. Proto jsme provedli úpravu – nejdřív zkontrolovat teplotu, pak teprve vypnout to, co nemá být v činnosti (viz přehození stopek v programu).

Poznámka: Úkoly jsou řešené v prostředí Inventoru 4, ale vyžadují znalosti probírané v Inventoru 3. Jen ikony pro teplotní a rotační senzory jsou nové.

17. hodina

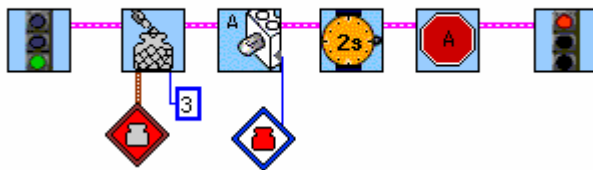
Inventor 4 – Proměnné (kontejnery) 1 - teorie

Diskuze: K čemu je to dobré – číselná hodnota, kterou jsme zadali v jednom místě programu může být několikrát použita, lze s ní počítat.

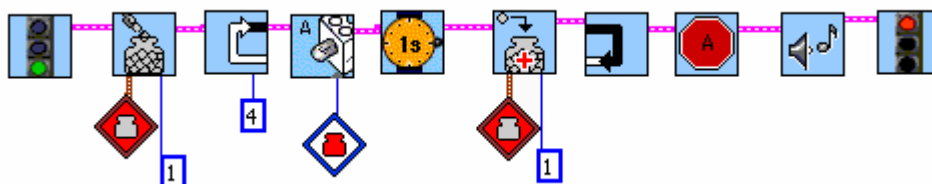
Všechny úkoly, které dnes budeme řešit, by šly i bez proměnných, přesto je budeme používat.

1. Žárovka svítí víc nebo míň – v závislosti na hodnotě v kontejneru (proměnné).
2. Žárovka svítí delší nebo kratší dobu – v závislosti na hodnotě v kontejneru.

Žárovka svítí takovou hodnotou, jaká je v červeném kontejneru

3. Žárovka se postupně rozsvěcuje, protože k hodnotě v kontejneru se po 1 s připočítá 1.

Poznámka: Úkoly jsme jen programovali, nenahrávali jsme je do kostky. Jednotlivé programky jsme ale ukládali pro použití v příští hodině

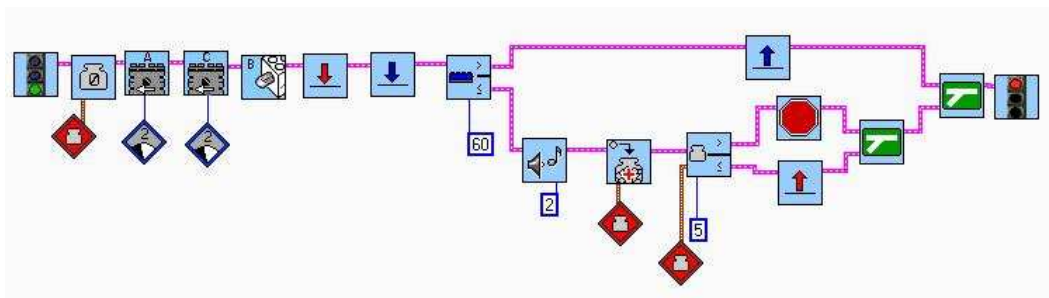
18. hodina

Inventor 4 – Proměnné (kontejnery) 2 - praxe

Na začátku hodiny je třeba vysvětlit, že je dobré kontejner před použitím vynulovat a jak to lze udělat.

Motivační model – Dopravní pás

Po dopravním pásu jedou bombóny, na konci pásu je z jedné strany světelný senzor, proti němu svítí žárovka. Při průjezdu bombónu se žárovka na chvíli zastíní, senzor to zaregistruje. Když projede 5 bombónů, kostka zapípá a dopravní pás se zastaví.

Nejdřív jsme si prohlédli model v činnosti, pak jsem promítla hotový program a řekli jsme si, jak funguje. Žáci sami dopravní pás noprogramovali.

Úkoly:

V minulé hodině jsme jen programovali, nyní jsme jednotlivé programy postupně nahrávali do kostky a upravovali (žárovka postupně zhasíná – odčítání, místo žárovky jsme použili motor...).

19. – 25. hodina – Závěrečná práce

1. Auto, které nevyjede z omezeného prostoru

Naprogramujte auto tak, aby jezdilo ve vymezeném prostoru. Pokud přijede na černou čáru, vydá zvuk. signál, zabliká, couvne, pootočí se a jede dál.

2. Auto, které zajede po vyznačené cestě do garáž.

Naprogramujte auto tak, aby zajelo do garáže po vyznačené cestě. Na konci cesty musí automaticky zastavit (vhodný senzor).

3. Závora

Sestavte závora, která se automaticky otevře na signál z fotobuňky a po určité době se opět zavře. Když je závora otevřená, vyšle nějaký signál, než se začne vracet dolů, ozve se výstražný signál.

4. Dopravní pás

Sestavte dopravní pás, po kterém pojedou výrobky (např. bonbony). Výrobky se shromažďují na konci pásu v ohrádce. Fotobuňka na pásu automaticky počítá, kolik prošlo výrobků. Když projde 5 výrobků, ozve se signál, pás se zastaví a ohrádka s výrobky se posune/vyklopí.

5. Automatické osvětlení

Sestavte lampu, která se automaticky rozsvěcuje podle toho, jaké je kolem světlo. (V šeru svítí naplno, na přímém světle zhasne).

6. Klimatizace

Sestavte model jednoduché klimatizace místnosti. Klimatizace se zapne, když v místnosti rozsvítíme. Při nízké teplotě se zapne topení (červená žárovka), při teplotách nad 26°C se zapne větrák. Po celou dobu svítí v místnosti osvětlení (bílá žárovka). Když žárovku vypneme, klimatizace se vypne také.

7. Kolotoč

Sestavte kolotoč, který se rozjede po sepnutí spínače a točí se půl minuty. Roztáčí se postupně a také postupně brzdí. Když se kolotoč točí, hraje hudba a blikají žárovky. Než se rozjede a když se zastaví, vydá výstražný signál. Když kolotoč stojí, žárovky svítí slabě.

Poznámka: Žáci se mohou domluvit na úpravě zadání, případně si vymyslet vlastní model. V tom případě musí dodržet podmínku, že v programu použijí alespoň 2 větvení, z toho alespoň jednou senzor s podmínkou.

Jana Pastyříková